

Een contractuele boete: wel of geen matiging?

In de meeste commerciële contracten komt een boetebeding voor. Het boetebeding wordt door partijen opgenomen als prikkel tot nakoming en/of als gefixeerde schadevergoeding. Partijen zijn vrij om de hoogte van de boete te bepalen. De partij die de boete moet betalen, heeft volgens de wet altijd de mogelijkheid om de rechter om een matiging van de boete te verzoeken.

De rechter kan op verzoek van partijen een contractuele boete matigen, indien de billijkheid dit klaarblijkelijk eist. Wat billijk is, zal de rechter moeten bepalen aan de hand van de feiten en omstandigheden van het geval. Omdat elke zaak anders is, is de vraag of rechterlijke matiging kan plaatsvinden zeer casuïstisch. Toch zijn er wel kaders. Zo kan de boete nooit verder worden gematigd dan tot het bedrag dat een partij als schadevergoeding op grond van de wet toekomt. Daarnaast is er een kader ontwikkeld in de rechtspraak.

De Hoge Raad

In de rechtspraak worden richtlijnen gegeven onder welke omstandigheden een partij voor een rechtelijk matiging in aanmerking komt, zoals bijvoorbeeld in de zaak tussen Speelgoedwinkel Bart Smit en Intrahof.

Bart Smit huurde een bedrijfspand van Intrahof. Bart Smit stelde dat het pand gebreken bevatte (zoals enkele lekka-ges), waarover Bart Smit heeft geklaagd bij Intrahof. Intrahof heeft zich van de klachten van Bart Smit niets aangetrok-

ken. Vervolgens is Bart Smit vanaf juni 2001 opgehouden met het betalen van de huur aan Intrahof. In de huurovereenkomst was een boetebeding opgenomen voor Bart Smit van € 453,- per dag op iedere overtreding van haar verplichtingen uit de huurovereenkomst. Achteraf bleek dat Bart Smit ten onrech-

vaardbaar resultaat leidt. Daarbij moet de rechter niet alleen letten op de verhoudingen tussen de werkelijke schade en de hoogte van de boete, maar ook op de aard van de overeenkomst, de inhoud en de strekking van het boetebeding, en de omstandigheden waaronder het is ingeroepen.

“De Hoge Raad heeft overwogen dat een boete pas kan worden gematigd, indien het verbeuren van de boete tot een buitensporig en daarom onaanvaardbaar resultaat leidt.”

te de huurbetalingen heeft opgeschort omdat de gebreken toch niet zo ernstig waren. Dit had als gevolg dat Bart Smit een boete van ruim € 100.000,- aan Intrahof diende te betalen. Bart Smit heeft vervolgens de rechter verzocht om matiging van de boete, omdat volgens haar de boete niet redelijk zou zijn. Zij stelde dat er sprake was van een disproportionele discrepantie tussen de door Intrahof geleden schade en de hoogte van de boete. De Hoge Raad heeft bepaald dat de aanwezigheid van een enorme discrepantie tussen de hoogte van de boete en de hoogte van de schade van de andere partij niet de enige grond voor een matiging van deze boete mag zijn. De Hoge Raad heeft overwogen dat een boete pas kan worden gematigd, indien het verbeuren van de boete tot een buitensporig en daarom onaan-

Deze uitspraak van de Hoge Raad past in de gedachte van de wetgever, namelijk dat een rechter terughoudend moet zijn om van zijn matigingsbevoegdheid gebruik te maken. De reden hiervan is dat partijen vrij zijn om zaken met elkaar in een contract af te spreken, zoals dus ook boetebepalingen en de hoogte ervan. Hierbij gaat het om het beginsel van contractsvrijheid. Dit past in de lijn van de recente rechtspraak van de Hoge Raad dat vooral de uitleg van de letterlijke tekst van een commerciële overeenkomst uitgangspunt is voor de verhouding tussen partijen en er minder ruimte is voor interventie door de rechter in de rechtsverhouding tussen partijen.

Terughoudend of toch niet?

Het zojuist besproken arrest van de Hoge Raad wordt vanaf april 2007

door rechters als uitgangspunt genomen bij de beoordeling van de vraag of een boete in aanmerking komt voor een rechterlijke matiging. Gezien de terughoudendheid van rechters lijkt een verzoek om matiging van een boete, die twee professionele partijen met elkaar in een boetebeding zijn overeengekomen, vaak op voorhand niet erg kansrijk.

Toch wordt soms anders geoordeeld door lagere rechters. Dat is de conclusie die getrokken kan worden uit een recent arrest van het Hof Den Bosch. Het ging in deze zaak om twee bedrijven (autogarages) uit de provincie Noord-Brabant, partij A en partij B. A en B hebben een koopovereenkomst gesloten over de verkoop van het bedrijf. In de koopovereenkomst hebben partijen een bepaling opgenomen op grond waarvan B een aanbiedingsverplichting heeft tegenover A. Deze aanbiedingsverplichting had kort gezegd betrekking op de werkzaamheden betreffende schadeherstel, plaat- en spuitwerk van auto's over de periode van januari 1999 tot en met mei 2004. In de koopovereenkomst hebben partijen ook een boetebeding opgenomen, in geval de ene partij niet aan haar verplichtingen uit de koopovereenkomst voldoet. Deze boetebepaling ziet dus ook op de aanbiedingsverplichting van B jegens A.

Gebleken is dat B 41 keer niet aan haar aanbiedingsverplichting heeft voldaan. Deze 41 overtredingen leidden tot een boetebedrag van in totaal € 465.125,-, dat door B aan A dient te worden voldaan. De schade die A heeft geleden als gevolg van de overtredingen van B is 20 % van de hoogte van de boete (ongeveer € 90.000,-). A heeft in een juridische procedure de volledige boete van B gevorderd. B heeft vervolgens de rechter verzocht om de boete te matigen, omdat deze niet redelijk zou zijn.

Het Hof diende deze vraag te beoordelen aan de hand van de voorwaarden

die de Hoge Raad heeft ontwikkeld in de hiervoor besproken zaak tussen Bart Smit en Intrahof. Het Hof heeft vervolgens gekeken naar de verhoudingen tussen de werkelijke schade en de hoogte van de boete, de aard van de overeenkomst, de inhoud en strekking

Dit betekent dat het Hof na afweging van alle overige punten (de aard van de overeenkomst, de inhoud en de strekking van het boetebeding en de omstandigheden waaronder het is ingeroepen) toch tot matiging is overgegaan, omdat de boete van B buitensporig

“Mochten partijen een keer in de situatie belanden dat ze, door wat voor een reden ook, een in hun ogen buitensporig hoge boete dienen te betalen, dan is het raadzaam om de boete en vooral de hoogte ervan door de rechter te laten toetsen.”

van het boetebeding en de omstandigheden waaronder het is ingeroepen. Het Hof komt tot de conclusie dat onder deze omstandigheden alleen maar de grote discrepantie tussen de boete en de schade overblijft als matigingsgrond voor B. Gezien de eerdere uitspraak van de Hoge Raad (Bart Smit/Intrasport) lijkt het verzoek van B zodoende weinig kans van slagen te hebben. Het hof meent echter toch dat de aan B opgelegde boete gematigd dient te worden, waarbij het volgende wordt overwogen:

“In de uitspraak van de Hoge Raad van april 2007 tussen Bart Smit en Intrahof wijst de Hoge Raad er weliswaar op dat de rechter, indien toepassing van het boetebeding tot een buitensporig en daarom onaanvaardbaar resultaat leidt, mede op alle overige omstandigheden moet letten, maar het is het hof niet duidelijk of dat nu betekent dat de rechter, na gelet te hebben op alle overige omstandigheden, een boete niet meer mag matigen uitsluitend op grond van de grote discrepantie tussen de verbeurde boete en de schade als gevolg van de overtredingen”.

rig hoog is in verhouding tot de schade van A. Uiteindelijk is de boete van B met ruim 45 % gematigd tot € 250.000,-.

Slotsom

Mochten partijen een keer in de situatie belanden dat ze, door wat voor een reden ook, een in hun ogen buitensporig hoge boete dienen te betalen, dan is het raadzaam om de boete en vooral de hoogte ervan door de rechter te laten toetsen. Ondanks het door de wetgever beoogde terughoudende gebruik van de matigingsbevoegdheid door een rechter, blijkt uit de zojuist behandelde uitspraak van het Hof Den Bosch eens te meer dat dit zinvol kan zijn. Niet geschoten is altijd mis.

Mr. H.J.F. (Frans) Clifford
Vastgoed & Overheid
T +31 (0) 26 35 38 610
E frans.clifford@cms-dsb.com